

110-lecie urodzin twórcy Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku

W maju br. mija 110 lat od urodzin **prof. dr. Stefana Białoboka** – najdłużej urzędującego dyrektora Instytutu Dendrologii Polskiej Akademii Nauk w Kórniku.

Urodził się 11 maja 1909 r. w Czernichowie koło Krakowa. Po ukończeniu gimnazjum w Puławach (1928 r.) rozpoczął studia ogrodnicze w SGGW w Warszawie, które ukończył w 1933 r. z wynikiem celującym. Rozpoczął pracę w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach jako praktykant w Zakładzie Hodowli Drzew i Krzewów Owocowych oraz Wierzy Koszykarskiej. Swoją wiedzę poszerzał podczas licznych staży zagranicznych, m.in. w Doświadczalnej Stacji Sadowniczej w Průhonicach (Czechosłowacja), Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma w Berlinie (Niemcy) czy East Malling Research Station w Anglii. W 1938 r. rozpoczął pracę nauczycielską w Państwowej Szkole Ogrodniczej (tzw. Zembałówka) w Poznaniu, korzystając z możliwości prowadzenia badań w ówczesnych tzw. ogrodach kórnickich, czyli dzisiejszym Instytucie Dendrologii Polskiej Akademii Nauk.

Po wybuchu II wojny światowej ewakuował się do Warszawy, potem Lublina, ostatecznie rozpoczął pracę w Związku Gmin Powiatu Koneckiego jako instruktor ogrodniczy (1940–45). 9 lutego 1945 r. otrzymał delegację służbową wystawioną przez dyrekto-

ra Departamentu Produkcji Rolnej ówczesnego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych PKWN, kierującą go do Kórnika *w celu zabezpieczenia Parku i szkółek doświadczalnych oraz objęcia tymczasowego kierownictwa Ogrodów Kórnickich*. Odtąd całe swoje zawodowe życie związał z dzisiejszym Instytutem Dendrologii PAN oraz Kórnikiem.

Kreator i zarządca

Zniszczenia wojenne w obrębie dzisiejszego Arboretum Kórnickiego były olbrzymie. W tym czasie, zarabiając na sprzedaży produktów pszczelich oraz warzyw na targowiskach, profesor kupował drobny sprzęt do prac laboratoryjnych, rozwijając działalność naukową ówczesnego Zakładu Badań Drzew i Lasu, powstałego w 1933 r. zgodnie z wolą ostatniego właściciela dóbr kórnickich – Władysława hr. Zamoyskiego. Odnowił kontakty z zagranicznymi ogrodami botanicznymi i arboretami oraz stworzył podwaliny pod współpracę międzynarodową z innymi placówkami naukowymi. Zaczął przyjmować na praktyki studentów Wydziału Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego, zatrudnił asystentów zajmujących się badaniami dendrologicznymi, wznowił wyda-

prof. dr Stefan Białobok (1909–92)

Fot. arch. prof. Jacka Oleksyna

wanie publikacji naukowych. W latach 40. napisał szereg prac o kolekcjach roślin drzewiastych w Arboretum Kórnickim, ich stanie i znaczeniu, a także liczne prace popularno-naukowe i naukowe z zakresu biologii wybranych gatunków drzew i krzewów.

Od 1952 r. ówczesny Zakład Dendrologii i Pomologii w Kórniku stał się placówką naukową PAN-u. W tym czasie profesor zdobył pieniądze na wybudowanie nowego budynku, rozpoczął wyposażanie pracowni naukowych, znacząco poszerzył kadrę naukową i inżynierską. Działania zarządcze profesora umożliwiły funkcjonowanie pod koniec lat 50. m.in. pracowni systematyki i rozmieszczenia drzew i krzewów krajowych, systematyki drzew i krzewów obcych i aklimatyzowanych, systematyki i biologii drzew i krzewów owocowych, hodowli drzew i krzewów, nasiennej, zadrzewień śródpolnych oraz muzeum dendrologicznego i zielnika.

W 1958 r. zasoby Instytutu powiększają się o Las Doświadczalny „Zwierzyńiec” z istniejącymi tam dzisiaj licznymi powierzchniami doświadczalnymi, z których korzystają nie tylko pracownicy Instytutu Dendrologii PAN. W latach 50. profesor rozwinął w Instytucie badania z zakresu aklimatyzacji drzew i krzewów, znaczenia zadrzewień śródpolnych oraz zainicjował wielopłaszczyznowe badania rodzaju topola (*Populus*).

Zasługi dla leśnictwa

W latach 60. w ówczesnym Zakładzie Dendrologii i Arboretum Kórnickim PAN zrealizowano nowe kierunki: fizjologię wzrostu i rozwoju, biologię nasion, a także genetykę. Pod kierunkiem profesora kontynuowano badania rodzimych gatunków drzew i krzewów, poznając ich biologię, a także rozpoczęto badania

Pamięć o profesorze trwa. Płyta nagrobna prof. Stefana Białoboka i jego małżonki na cmentarzu parafialnym w Kórniku (z lewej). Tablica upamiętniająca prof. Stefana Białoboka, odsłonięta przed budynkiem Instytutu Dendrologii PAN w 100-lecie jego urodzin

Fot. arch. Andrzeja M. Jagodzińskiego

Fot. Andrzeja M. Jagodzińskiego

obcych gatunków drzew w Polsce. Rozwój kórnickiej placówki pod kierunkiem prof. Białoboka i dzięki jego staraniom został dostrzeżony przez władze Polskiej Akademii Nauk i w 1975 r. ówczesny Zakład podniesiono do rangi Instytutu.

Od lat 60., poprzez 70. i 80., w Instytucie Dendrologii PAN i pod kierunkiem prof. Białoboka rozpoczęto i realizowano badania reakcji roślin drzewiastych na zanieczyszczenia przemysłowe, stworzono podwaliny dzisiejszej genetyki drzew leśnych i ochrony zasobów roślin drzewiastych, w tym zasobów genowych. Osiągnięcia te do dzisiaj są szeroko wykorzystywane nie tylko w obszarze nauki, ale i praktyki. W dowód uznania dorobku naukowego prof. Białobok w 1976 r. został wybrany na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk. Z końcem 1979 r. przeszedł na emeryturę.

Ważnym dziełem życia profesora było zainicjowanie i redagowanie serii „Nasze Drzewa Leśne” – do dzisiaj chętnie czytanych podręczników, które wspierają nie tylko studentów biologii czy leśnictwa, ale i leśników praktyków, u których w kancelariach leśnictwa stoją na półkach jako podręczna literatura fachowa. Polskim leśnikom nie trzeba przypominać zasług profesora dla naszego leśnictwa – pięknie oddano mu cześć, nazywając Arboretum Leśne w Nadleśnictwie Syców (RDLP w Poznaniu) jego imieniem.

Troskliwy mentor

Ze wspomnień pracowników Instytutu wynika, że prof. Białobok był osobą niezwykle życzliwą i troskliwą, interesował się problemami pracowników i wspierał ich w rozwiązywaniu trudności. Świadomy znaczenia Instytutu

oraz jego korzeni angażował się w promocję ich osiągnięć naukowych. Posiadając wszystkie cechy prawdziwego uczonego, dbał o rozwój naukowy pracujących w Instytucie, dla wielu był mentorem, wskazywał nowe kierunki badań i miał ugruntowaną wizję rozwoju całej instytucji w dłuższej perspektywie.

Warto wspomnieć, że pamięć o profesorze jest żywa w Instytucie Dendrologii Polskiej Akademii Nauk i dzisiaj, nie tylko w gronie starszych pracowników pamiętających jego czasy. O znaczeniu prof. Białoboka dla naszego Instytutu świadczą słowa wyryte na jego płycie nagrobnej: *Twórca Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku.* ☺

dr hab. Andrzej M. Jagodziński,
Prof. ID PAN,

Dyrektor Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku

Motyle mego życia